

SANSKRIT MANUSCRIPT

Sanskrit
Manuscript

सं.
नि.
२

किञ्चित्प्रलयनमकं शास्त्रं गान्धारीनाम्भ्यः उक्तं भास्वतः
 तेन भगवान्पुनः प्रवृत्तः सततः । सततः सततः
 यदा कश्चित् ॥ अस्मिन् पुरं तन्मिति । एतद्वि
 ण्णत्तं ब्रह्म सत्पत्तादनीयं विवेतदभवत् स्फुरन्मासा
 स्थन् प्रान्तमयं ग्राह्यं गन्तव्यं ससंभवि अतिपादनयु
 च्यदणुस्व समुचितं स्पष्टं मिथ्यानेष्टं ह्यसुखं भिन्नं
 निबद्धं एतच्च द्युताभिविद्यन्ति साचकं सादृशं
 गभीरं ताननी सगं सहेति द्युताहना चमत्कारः
 ननु नृपा निःशेषं शुद्धं शुद्धं स्यात् सानुमेयं सद्गुणं
 दिक् सा मांसमं सततं सर्वपनिषत् स्यात् शुभं
 वाच्यं निमेषमयी तथाहि शिवदेः द्विचकत्सा
 षस्य तत्त्वमिहा प्राक् सृष्टस्य या सहते नृपा निम
 षभूरसान् कदं भविष्याद्दृष्टं सत्तया सुखं रूपानुष
 भूमिः तदा विश्वमिमेध भूर्चि द्युताहना सुखं
 विद्वन्तं निमज्जनं भूमिर्गर्भं विष्णुनाम स्यात् य
 दागमः ॥ लालहाना सदाद्वी सदा पूर्णवभासः

60/1/6
 60/1/6
 60/1/6

५८
५९
६०
६१
६२
६३
६४
६५
६६
६७
६८
६९
७०
७१
७२
७३
७४
७५
७६
७७
७८
७९
८०
८१
८२
८३
८४
८५
८६
८७
८८
८९
९०
९१
९२
९३
९४
९५
९६
९७
९८
९९
१००

Digitized By eGangotri

स्वस्मिन्मयाः सारपुत्रिसेसात्तुः कर्मोन्मेषप्रधानायाः
 पुनरेतेनोः जगतीविष्णुस्य पिताय धरण्यानस्योदयः
 अभयसायना निमज्जनं मतनः नानावचिञ्चयुता
 लीभयनयः सगः सारयाभयानुनश्च बाह्यतामि
 मेषप्रधानाया पुनः जगतः प्रलयः अभयमयता
 दयात्मा विचित्र भयद्रुपता सहर इति प्रलयोपबुद
 यरूपः सुखापिच प्रलयरूप इति दारिद्र्यम् ॥
 वसुतसु नकिञ्चिदुदाति दयानिच । केवले
 मय्य साजिरवभमवनी अत्रमापि सद्यतिया
 भसनूपतयास्फुरती उदतीव दायने इव चेति
 दण्डिषामः स्थिति विलयानुमृत्ताणि विष्णु
 प्रलयमयद्रुपतादिक्यमिति प्रलयोदय-
 यम्यामव यन्त्रविद्यं पारमर्त्यम् इत्यं संगृहीतं
 निष्ठात चाय प्रथमं प्रथमं च अर्थाच्च विवर-
 णं स्पष्टं समुदाहृतं ननु च श्रीमन्महार्थपुष्ट्या
 श्रीसृष्टिदिवसमभिरुपमं जगत्प्रलयो

सं.
 ४

10

परस्परं संयोजनं वियोजनं वैचित्र्यमनन्तप्रकारं
नस्य प्रभवः कारणं । स एवाह भगवान्निर्गुणं दृष्टं तं क
न स्वामी उक्तान् स्थितान् मन्त्रान् भाषामि नृकृत्य
नामि वैचित्र्यं संयोजयन् विचित्रं येषु विष्टेयं
प्रलयस्तुः तदन्तर्गतं भद्रं कर्तुं तं ज्ञानं देव
तमसि च प्राप्तिं चक्रे श्रयस्योत्पत्तिं तेन च मित्रि
एतन्मन्त्राद्वाराणां मन्त्राणां द्यौर्गंधाश्चरुधातु
अपि च पूज्यं गम्य जगन्मन्त्रमिन्द्रागमद्वयं ।
इति तं स्थितं जगत्समस्तं जगत्समस्तं जगत्समस्तं
मार्गस्य द्वाभ्यां वज्रोष्ठीभ्यां यममहि रक्षस्य तीक्ष्ण
वामं शरीरं शिवं शरीराचरी दिव्यं भूवर्मा रूपं
मये वा स्यात् स्यात् स्यात् स्यात् निर्णयितव्यं विप्र
सुखं स्यात् स्यात् स्यात् स्यात् स्यात् स्यात् स्यात् स्यात्
स्यपि स्यात् स्यात् स्यात् स्यात् स्यात् स्यात् स्यात् स्यात्
स्यपि स्यात् स्यात् स्यात् स्यात् स्यात् स्यात् स्यात् स्यात्

22/4

26

स्यं

५

देवता स्थापय प्रभवं भक्तिभाजामेतत्सरूप प्रकाशवं
 ४३/१०० ॥ तया यस्या सत्त्वमनः समुत्थिता
 निमेषात्पुलकः त्रिविधः संगारि
 कथं नोपायः सत्त्वमनोवद्वि महीनस्य हनु
 पुंस्तु सत्त्वमनो यथा संभवमाय गज्य दहद्या
 विष्णोः परमेश्वरः करुणामीलन निमीलनाया
 रूपादि पंचकमयस्य जगतः संगे सहारा करुण
 यथा ज्ञेयस्य तत्त्वविद्या तद्वत् व्यवहारय
 भासयन्निमित्तं भासमानं नरयो धामिभ्यः
 भासयन्निमित्तं एव विद्याय धारिगुह्यापि यस्य
 स्थातव्यं शुक्लतनुता यस्यो नोपनिषुध्यामि
 ति चरुया गुरुणा सत्त्वमनो गुरुणा सत्त्वमनो
 देवता विद्याय च नोपनिषुध्यामि गुरुणा सत्त्वमनो
 गुरुणा सत्त्वमनो गुरुणा सत्त्वमनो

स
 ध

नमो भगवते वासुदेवाय प्रकाशधनस्य सस्रभावस्य ननु
 चिद्वत् कालि श्रवणं कानि गन्धः स्पर्शः स्पर्शः स्पर्शः स्पर्शः
 वृत्तं चिद्वत् कालि श्रवणं कानि गन्धः स्पर्शः स्पर्शः स्पर्शः स्पर्शः
 चिद्वत् कालि श्रवणं कानि गन्धः स्पर्शः स्पर्शः स्पर्शः स्पर्शः
 सभाश्रिते। तदादिन प्रकाशत न किंचित्त्वकाणामनि
 तु प्रकाशत्वकं प्राङ्मुखं यमवति किम कस्य निराध
 के कावा निराधायः। एतदव तस्यैत्यनदिप्रवण
 न यत्रत्यादिना उपपादयति। यत्रास्मिंश्चिद्वत्
 स्वात्मानि दृष्टं मानमानमयत्नकं सर्वजगत्काय
 स्थितम्। यत्प्रकाशेन प्रकाशमानं सन्निपाद
 लभते। तस्य कथं न निरीधः प्रकथः तन्निरीध
 दि निराधकं भिन्नमेव न च कास्मादित्याशयः
 यथा कं तदात्मनैव तस्य स्यात्त्वय प्रकाशतयचण
 त्यजह प्रमावासेद्ये तस्य स्यात्त्वय प्रकाशतयचण
 भवति जयति न तस्य च तस्य च तस्य च तस्य च तस्य च

स्य.

Digitized By eGangotri

दत्तं कश्चिदित्यादि तदेवास्मिन्निर्गतिमपि
 यदि यद्विद्यमानं तत्तुल्यमपि हि जगन्महोदयस्य
 या तदकात्म्यनवासं न च स्यान्त्यः कश्चिदपि
 प्राण्य रूपः । तस्यैव द्वयमाणा युक्त्या प्रकाशभातिभूतं
 विज्ञानपथत्वे रित्यर्थः यथातु श्रुतिं कुरु प्राण्य
अप्राण्य प्राण्यमित्युक्तं प्राण्यं चाभाति उवाच ॥
 भावः सविज्ञासो सन्नभासः स्वप्नसंज्ञा इति । प्रसंगं
 यस्य कार्यं सत्यं कार्यं सत्यं प्रकाशते संहृतमपि च
 सद्यन्त्यकारणकालो नावतिष्ठते । न स्यात् सद्यकाला
 दिकं किञ्चिन्निराद्यत्वं युक्त्यत इति व्यासकं नित्यं
 विष्णुप्राक्तिकं किञ्चित् सप्रकाशभाति सत्त्वं चै-
 तन्यमिति नास्य सिद्धावकाशात् । प्रकाशसंभवात्
 काकमुपपद्यते उपपद्यते चैतन्यं सत्त्वं चै-
 तन्यं तल सिद्धाधीना प्रमाणादि विप्रवृत्तसिद्धिः
 तदुक्तं मस्मदुक्तं तन्त्रालाके प्रमाणान्यापि

五

पुनस्तदुक्तः दुःखानुप्रायिना द्वेषेण समुन्धाद्विषु
 प्रेक्षायां संविद्ये ज्ञानानि । ता अन्यत्वेत्यावस्था त
 यावत्तत्वे वर्तन्ते तत्रैवानुसुखे विष्णुम्यान्ति स्फुट
 तस्य साक्षात् कृत्वा अन्यथा क्षणिक ज्ञानानां साक्षात्
 तत्त्वज्ञानसंस्कारजन्यनामपि विकल्पानामनुभवांगो
 वर प्रत्यक्षाभावाद्यनुसन्धानमिदं न घटते चकार
 सुलभयोगिता परा अनुसन्धानं द्योतयन्ति
 कीदृशेन च सुखाद्यवस्था उदय प्रलयिनीयानु
 स्यात्तद्वद्वा यस्मिन्सास्मिन्सुखाद्यवस्थानुस्यूते
 मुक्तस्य कस्यच कल्याणस्यास्यते तादृशेनानु
 सन्धायमानावस्थानां स्मर्यमाणानामभिदधेत्त
 णिकज्ञानवादि मते अनुभवसंस्कारोत्पन्नत्वाद
 र्थाकाराद्विहितत्वापि स्मृतः सोमपसुभवसदृश
 लोभवतु न त्वनुभवानुभूति कालार्थ एव स्यात्पदं
 घटते सर्वसंविद्यननुभूते प्रमाणसिद्धिसिद्धिस्तु

+
 क्षीण

स्प.
 १२

इति सूचितवान् इत्यलं मुकुमारहृदयेण्यदेश्य जन
 वैरस्य दायिनीभिराभिः कथाभिः एतदर्थिभिः प्र
 त्याभित्तापरीक्षां ग्रन्थं कृतवतु यत इह पुक्तिराम
 त्रिता ततस्माभिः किंचिदुद्घाटि मन्त्रयिनि सखेना
 भिर्नास्मभ्यामसूयितव्यम् मीमांसकपरिहण्यसि
 सन्त एतयिद्यं व्याख्यातव्यम् अहं सुखी इत्यादि
 संविदार्यः तां मन्यतेति पुर्यष्टकरूपे प्रमातास्मि
 एकव्यवस्थाभिरनुसृतम्। आन प्रान्तरूपे स्फुटलोक
 प्रतीति सार्थिकं वर्तते तिष्ठन्ति नत अस्मादभ्युप
 मनेसिंश्चिदनच धने प्राङ्गतात्मनि स्वसंभाविते
 न सर्वदा सुखाद्युपाधि निरस्तोयमात्मा अपितु
 प्रियमयः स्यात्तु किं प्राप्नुय्यात् वल्लभाय्याय स्व
 स्वरूपं गुरुयित्वा तिष्ठति तस्मात्पुर्यष्टकायाव स्यात्तां
 मुखित्वादि रूपतास्य तस्मापि च निविरोधो सौमुखा
 दिभिरस्त्युक्तमेवेति न तन्निरस्तोयं कथंवि

602/50

305/10

५५

५५

दयि अहं कृपाः अहं स्यालः इत्यादि प्रतीति परिहारेण
 अहं सार्वीच दुःखी चेत्यादि वदताम्यमाणाः सुखित
 दि प्रतीति संभित्ता पुण्यष्टक भूमि म न सुखि पद नि
 मम सुख मितं दनुष डून बाह्य स्यापि देह घटादि म
 लनात्प्रसूति मी जीनात्प्रसूति सं प्रिय संभावित्वमिति म
 र्दशी पुण्यष्टक भूमि नायेव यल चात्यर्थ इति ॥

उक्तोपपत्तिसिद्धौ समसंवादानामनुपपत्तिनामनु
 वदनुषपत्तिसिद्धं स्पष्टतत्त्वमेवास्तीति धनिजा
 मिन्नाहं बुद्ध्यानुभवमिमत्ता गुरु प्रवरः ॥

५५

न दुःखं न सुखं च न ग्राह्यं न ह्यकार्यं च
 नृणां सार्वभौमि तस्यै परमार्थतः ॥१॥

यहं प्रतीति जिह्वं न सुखं दान्तरं यश्च नीलपीता
 यिहं प्रतीति जिह्वं न सुखं दान्तरं यश्च नीलपीता
 यारि तनो नृणां पुनः स सुखं भाव स च नृणां मानसा
 यिहं प्रतीति जिह्वं न सुखं दान्तरं यश्च नीलपीता

सा.
१३

यस्या चेतन्यमयत्वाच्च तन्यमवासीत्याद्यतम् । यदुक्तः
 प्रकाशात्मा प्रकाश्याशेनाप्रकाशस्य स्थितेति
 रहस्यं युक्तिं तत्त्वविदोऽस्मत्परमेषु नः श्रीमद्युक्त
 लदेवपादाः प्रत्यभिज्ञायां इहापि वक्ष्यते । ननु
तत्संवेदनरूपेण तादात्म्यप्रतिपत्तित इति क्वतो
 दुःखमुखादिनीलादि तद्भाह्वं यत्र नास्ति ।
 तत्प्रकाशघनं तत्त्वमस्ति । नन्वेवं सर्वग्राह्यादि
 कोष्णैरुदः पान्यात्मेव तत्त्वमायातं नेत्याह । तन्मसि
 मूर्तभावापि । मूर्तभावा मूर्तत्वं पान्यात्मा प्रवापि
 यत्र नास्ति सापे हि न पृथक् कथं मासि प्रयतं चेत
 तर्हि पद्यात्मकत्वात् नासी कश्चित् पृथेवास्ति न च
 पद्यायाः कदाचिदभावा भवति तदभावे प्रकाश
 भावस्याद्यसिद्धुः परिचयति चेतस्मन्मूर्तत्वात्
 त्वमाव इत्यत्र । अपिच मूर्तभाव एव यथात्मक
 विमर्शश्च प्रकाशमात्रं तत्त्वं ब्रह्म रूपेण यत्र

^{०२/५}
 नास्ति यतः श्रुत्यन्तविदः प्रतिपन्नाविज्ञानं ब्रह्मेति
 तस्यापि ~~स्ति~~ ^{स्ति} ~~ज्ञानमक~~ ^{संयज्य} ~~प्रति~~ ^{विना} ~~जडात्वात्~~
 यथा तं प्रतिभिज्ञायाम् " सभावमवभासस्य
 विमर्शविदुरन्यथा प्रकाशार्थपरत्वेऽपि स्फूर्ति
 कादिजडापम इति । भट्टनायकस्तोत्रेऽपि
ननु सकामिदं नाथ परं ब्रह्म फलमित्यतः । तत्पार
धीनियेत्तु कीचेनासाद्युतः शक्तिमुद्यतीति । एवं
यिजस्मानामित्यतः । ^{३५} ^{३६} यत्तत्त्वं विचारितं
 तदेवासि तच्च अस्यैव परमार्थतः ^{३७} ^{३८} अत्यनुभवा
 गमसिद्धेन रूपेण परमार्थतः पञ्च वा, कल्पितेन
 पूर्णेन रूपेण स्थितम् न नीलमित्येव कल्पितेन
 मयोक्तं महामुसुमिः गिष्ममात्मन्य संकलमा
प्रकाशस्यैव सत्यमी ^{३९} ^{४०} ^{४१} ^{४२} ^{४३} ^{४४} ^{४५} ^{४६} ^{४७} ^{४८} ^{४९} ^{५०} ^{५१} ^{५२} ^{५३} ^{५४} ^{५५} ^{५६} ^{५७} ^{५८} ^{५९} ^{६०} ^{६१} ^{६२} ^{६३} ^{६४} ^{६५} ^{६६} ^{६७} ^{६८} ^{६९} ^{७०} ^{७१} ^{७२} ^{७३} ^{७४} ^{७५} ^{७६} ^{७७} ^{७८} ^{७९} ^{८०} ^{८१} ^{८२} ^{८३} ^{८४} ^{८५} ^{८६} ^{८७} ^{८८} ^{८९} ^{९०} ^{९१} ^{९२} ^{९३} ^{९४} ^{९५} ^{९६} ^{९७} ^{९८} ^{९९} ^{१००}
 सात्मनः संपरात्मभिरिति तत्र भट्ट ^{१०१} ^{१०२} ^{१०३} ^{१०४} ^{१०५} ^{१०६} ^{१०७} ^{१०८} ^{१०९} ^{११०} ^{१११} ^{११२} ^{११३} ^{११४} ^{११५} ^{११६} ^{११७} ^{११८} ^{११९} ^{१२०} ^{१२१} ^{१२२} ^{१२३} ^{१२४} ^{१२५} ^{१२६} ^{१२७} ^{१२८} ^{१२९} ^{१३०} ^{१३१} ^{१३२} ^{१३३} ^{१३४} ^{१३५} ^{१३६} ^{१३७} ^{१३८} ^{१३९} ^{१४०} ^{१४१} ^{१४२} ^{१४३} ^{१४४} ^{१४५} ^{१४६} ^{१४७} ^{१४८} ^{१४९} ^{१५०} ^{१५१} ^{१५२} ^{१५३} ^{१५४} ^{१५५} ^{१५६} ^{१५७} ^{१५८} ^{१५९} ^{१६०} ^{१६१} ^{१६२} ^{१६३} ^{१६४} ^{१६५} ^{१६६} ^{१६७} ^{१६८} ^{१६९} ^{१७०} ^{१७१} ^{१७२} ^{१७३} ^{१७४} ^{१७५} ^{१७६} ^{१७७} ^{१७८} ^{१७९} ^{१८०} ^{१८१} ^{१८२} ^{१८३} ^{१८४} ^{१८५} ^{१८६} ^{१८७} ^{१८८} ^{१८९} ^{१९०} ^{१९१} ^{१९२} ^{१९३} ^{१९४} ^{१९५} ^{१९६} ^{१९७} ^{१९८} ^{१९९} ^{२००}
 यदादेव यदादेव यन्मयो न सत्यता ॥ न

स्प.
 १४

नीलहिरण्यप्रदीपः ॥ ३३ ॥
 यदाभासते तस्यैव सत्त्वं तद्वत्त्वं हीति । सावधार
 णत्वात्सर्ववाक्यानामेव कारोऽत्र नियोज्यः । एव
 मनेन सूत्रेण सुखाद्याकारसंविन्नान्नावादिनां
 सुखदिकान्दुषितप्रमातृत्ववादिनां ग्राह्यग्राह
 कत्वानानात्ववादिनां सर्वेषामभाववादिनां
 निष्पारमर्शप्रकाशब्रह्मवादिनां च मतसमुप
 पन्नात्तादसत्त्वेनान्नद्यपारमार्थिकं स्पन्दशक्ति
 रूपमेव तत्त्वमस्मीति प्रतिज्ञातम् । अथच यस्मि
 न्नस्मिन्सोपदेष्टु सावधानमहानुभविपरिणीत
 स्फुरन्मासारेतत्वे स्फुरति सुभवसुखग्राह्यग्राहक
 तदभावाधिकमियं श्रद्धापि न किञ्चिदेव सर्वस्यै
 तत्त्वमकारिकं सास्त्वात् तदेवेतदस्मीत्युपदिष्टम्
 यस्मिन्हीगुरवः दुःखान्यापिसुखयने विषमममम
 चतः । मोक्षायतेच संसारे च मार्गः स एव ॥ ३३ ॥

इति पाण्डुरो मार्गः पाण्डुरात्मक स्वस्वभाव प्राप्तिहेतुः
यस्य पाण्डुरो रसः स्पन्दतत्त्वकः प्रसरः ॥५॥ एवमु
पपत्तिपरिघटिततत्त्वप्रत्यभिज्ञाभाय साभिज्ञाने
उपायं निरूपयति ॥

६

७

यतः कारणवर्गाय विमूर्छामूर्छवत्स्वयम् ॥
सहान्तरिण चक्रण प्रवृत्तिस्थिति संहृती ॥६॥
तन्मते तत्प्रयत्नेन परीक्ष्यं तत्त्वमादरात् । यतः
स्वतन्त्रता तस्य सर्वत्रयमश्रुतिमो ॥ निर्णीतं तत्त्वं
आदरात् श्रद्धया प्रयत्नेन च उच्यते भैरव इति
शिवसूत्र प्रतिपादितेन सर्वभेदापसंहारिणिना
विद्वज्जाह्नविस्फारेण रूपेण परिपूर्णान्तमुख
सिद्धयस्यैव नात्मना भैरवरूपेण युग्मेन परीक्ष्य
क्षमः इत्यमिति सर्वस्य स्वसंविदिता तस्य पाण्डुरात्म
कतां न स्वप्रकाशमस्य विमो महज्जा स्पन्दतत्त्व
तन्मते सर्वत्रयमश्रुतिमो विषये स्फारणी स्थितिः ॥

स्य
१५

किं तत्तत्त्वमित्याह यत् इत्यादिलभते इत्यन्तम्
अयमिति लोकप्रसिद्धो गोपीलालादिरूपः ननु
पुनस्त्वितः तस्य नित्यपरोक्षत्वेनायमिति निर्देशः
भावात् करणवर्गस्थितो योऽनित्याणि विषयेषां
मूर्तेः प्रायः वृत्ताज्जडाभासी भूतः अनामूढादप्य
धिकं मूर्खत्वे प्राप्तिः अमूर्खवत् चेतनवत् सति
पुनश्च स्थितिः संहतीः लभते विषयान्मुखी भवति
तत्र रज्यते ततश्च निवर्तते इत्यर्थः कथं सहा
नारण तत्रापि प्राप्तिः चकमिह करणश्रया
नान्तःकरणानि तेषां वर्गं प्राप्नुवन् स्वीकारात् न वक्ष्य
माणं प्रसिद्धं तत्तस्य स्यान्न वक्ष्यमाणं वर्गं प्राप्नु
वन् स्वीकृतत्वात् तन्मात्रं च तत्र सत्त्वरूपमात्रं
एव मुपयेत्यस्य योगिनोपनिषत्सामान्यवृत्त्यादि
नार्थत्वेनापि सिद्धं येषां निश्चयसाध्यान्वृत्तनन्मात्रं

स्य स्वमेव धरति त्व धरि मानवदि तस्यापि दुष्टात्मभि
कीर्ति तस्यादेतैर्कीर्त्यमनससत विमूढा भूयवदि
त्यनेन करणवर्गस्य सप्तमः निवृत्तिरसमिज्ज
रणप्रवृत्तिश्च तस्या चित्तमत्काररपत्वात्
एवमाभिदधानस्य चायमाश्रयः यद्यप्यशङ्करात्मा
संस्तभयति दुर्घटकारिणः स्वान्ध्यायुगल
देव संवित्ति सारं च करणी प्रवृत्तिं जडाभासं
च करणकामकतयेव निर्भासयन् प्रवृत्ति स्थिति
संहृतीः कारयति येन भगवन् करणे प्रवृत्ति
यथा तत्तदभाव सृष्ट्यादि विदधाति तथा
करणवर्गा जडापि तत्किरीखल द्यते यद्य
पि सृष्ट्य दृष्टी न कीर्ति जडः करणवर्गोऽपि
अपितु विज्ञानेनैव करणे प्रवृत्ति एव विज्ञान
नेनैव पापिह सुखासिद्धि पंतीत्यनुसारेणैव

स्य.
२६

रहस्याध्यायदशमोऽथ वक्ष्ये इत्येवमुक्त्वा

गोलकादि रूपकरण प्रवृत्त्यादि क्रमेण

अथ

प्रक्रमेण तदुक्तिप्रवृत्तयस्तत्र त्रिसरीविचित्रं
चिन्तनेनैव तदुक्तिप्रवृत्तयस्तत्र त्रिसरीविचित्रं
स्वस्वरीयं परीक्षाणीयं तदुक्तिप्रवृत्तयस्तत्र त्रिसरीविचित्रं
स्वतन्त्रता सर्वत्रास्य योगिनाः स्यादित्यसिद्धेति
क्तं भवति एतदेव च परीक्षाणीयं परमोपायः स्यात्
एतदेव च परीक्षाणीयं परमोपायः स्यात्
तत्रातः स्वतन्त्रतादरेण अभिलषितं विषयेयमा
ना निरोधात्मना बहुमानेन सत्त्व परीक्षाणीयं
हृदियेयणावुसारण प्राप्तकालता यथात
हृदियेयणावुसारण प्राप्तकालता यथात
करणावृत्तय उल्लसितासमः । क्षणमपीक्षमना
गपि मेवमन्त्रय विमुक्तस्य द्यति साहसम्
परीक्षयामिदमेव शक्यं प्राप्तकालताय प्रवृत्ति
वत्प्रवृत्त्यादि लभते इति सर्वस्यानुभवसाक्षि

17
69

ने कृया तत्तत् विषयीकर्तुं द्रव्यः तस्याविकल्पितान्
 अपितु विषयान्मुधावन्तीमिधु तदुपभागे पुर
 मय प्रणमस्य यदात्मनो मुखे मान्मवल स्पन्दतत्
 सस्य वृत्तानां च चतनतावह स्पृणति तदा त
 त्यमो भवेत् तत्समावेण तदा सर्वत्र सितञ्च
 तामसिमा यत्वेव विद्यमानावेवं तस्यानन्तत्वं परीक्ष्य
 मित्यर्थः प्रकृतिभूमेः स्यात् प्रधानतादात्म्यवत्
 स्पृणति न्यूनतमं प्राणा ननु चोयं द्वेत्री परमेश्व
 रमयोति किं न सदा परिपूर्णं स्फुरति कस्मा
 दन्तं मुखे तमवल स्पृणमप्येव इत्याण्डाह ॥
 निजशुद्धसमर्थस्य कर्तव्यधर्मलाविणः
 यदाज्ञातः प्रलीयत तदा स्यात्परमपदम् ॥
 निजात्माया सा तन्त्राज्ञासता यद्यपि सरूपा वि
 मलसमाविष्टा दिशोऽपि मलं तन्मलास्थितं कुरु क
 र्त्तव्यं विलत्वादि निविद्य प्रथारूपमाय माया

सं
 २८ १

三

1201

इति कुरुते लक्षणं इत्युक्तं त्रैलोक्ये धर्मविशेषा
न समन्विता निरुपान वास्तवस्वरूपं ध्यायन्
किं प्रमाणं इति प्रश्नः कुरुते सूत्रं
किं प्रमाणं इति प्रश्नः कुरुते सूत्रं
यतिपादितं नोपनिषत्तमं समन्विता निरुपान
तस्य स्यात् तत्त्वस्य दृष्टान्तव्यवसायि च यत्प्रतिम
यि समाप्तं कुरुते सूत्रं भवत्प्रमाणं भवतीत्यादि
तमपि स्थितभावेन सभासमानलोकस्य
सम्यग्मान इत्यस्य ससंसेसं कुर्वन्ति च
अतोप्यस्य प्रमाणं इति प्रश्नः कुरुते सूत्रं
स्य च तीर्णमप्यस्य सभासमानलोकस्य
व्युत्पन्नस्य प्रमाणं इति प्रश्नः कुरुते सूत्रं
नानि नोपनिषत्तमं समन्विता निरुपान
ननु ज्ञानं विमोक्षकं इति प्रश्नः कुरुते सूत्रं
निर्विकल्पकं तस्य प्रमाणं इति प्रश्नः कुरुते सूत्रं
सर्वः प्रमाणं इति प्रश्नः कुरुते सूत्रं

१११

नाम
११

२०

[illegible]

तत्पदसाक्षात्काराभिज्ञाय सद्गुरुसपर्ययाकार्या ननु
गुणवन्तस्तस्मिन् समन्यायिकयवदावद्व्याप्तौ धरम्यामा
धर्ममामह निक्षेपमद्य इत्यलम् अथ कुताज्ञातं
तत्र मूर्कतस्मिन् ज्ञानेनानुरमाह यत इति अभि
योगः समर्थानां नित्यतस्य कीदृगह मासमिति तद
वस्थाभिर्मुखादिमणाल्माभिर्लापस्तत्संस्पृष्टान्
तदप्रादुर्भासदासीत्यति यतो निश्चयः। मर्दि
मूर्कह मासम्। इति यत्नासि प्रतिपत्तिः अतो माह
वस्यैव सा कल्पिता तथा सूर्यमाणत्वात् सा चैव
नुभूयमानत्वादनुभवितुः प्रमातुर्वदस्यात्तुल्य
स्य यत्पुत्र सत्तामावदयते नत्वभावमिति विप्र
भावावस्थायां चिद्विषया विगिडतमेव रूपमिति
तीति नोमुद्याभावे जीतुचिद्विषये प्राक्तन इत्येते
भवति। ननु इदं निमित्तं नालादि सम्यक्त्वच
शून्यभूतस्य व्यभिक्त इति वृत्तनिष्पत्त्यासि अत
कथं यमके तदसिद्धिर्वाप्य इति कालकाजिप्र
यान्मूर्कनासात्। उच्यते वदस्य विमर्शित
वेद्य

स्य.
२

यस्मात्तद्विरुद्धा सारमिदन्त्या सावत्यस्य सावत्य
 पाराहणं न निश्चितं तावन्नि स्मरते वेदकस्य कलि
 तस्यायवस्यासु सद्युचितोपसर्गकतिवाहना
 परमाय एवति नैतस्य सात्त्विकी पृथक् सात्त्विकी
 तन्निष्पद्यको विकल्पः इत्यहं विमुपयमव तदासु
 संवेदने नैव सिद्धं शून्य प्रमातरूपं विष्णु प्रति
 योगित्वाश्च सकाचसारं सद्युत्तरकाले स्मर्यते
 इति नकाविद्यनुपपत्तिर्ये स्मादेवमत लक्ष्यं
 लक्ष्यं यद कृत्रिमम् ॥ तस्माद्भूतमभूतं वा यद्यद्विद्वत्सिद्धिः ॥
 इति तदुक्तं यैव नान्यां अभूतभावनये वात्यापत्ता
 यवमप्युपायं ज्ञानगापनाय मुक्तानामुपयतया
 तथा भासितमित्यर्थः त्रियं ज्ञातव्यं तदस्यैव
 सदा सुषुप्तवदिति दृष्टान्तः अयं भावः सद्यः
 पुनः साररूपमप्ययास सिद्ध सर्वस्यास्माव वा
 मन्त्रेन समाधिप्रयत्नायासितं नानेन गान्धन
 इत्यस्यैव स्यात्तु च स्मृत्या विणोधादिति प्रियम्

सिमान् प्रान्ये सुखेन महामोहोपावृत्तिं वेदानाविद्ध
 इन्द्राणी संख्यं सोमतापि प्रमातृत्वं न प्रविष्टाः
 मस्यन्तत्वं सखा विविक्तं न सपिच पिपिलीभूत प्र
 यत्तानां प्रान्यमेतदिध भूतम् यद्युदयति
 तदा तस्मिन्महद्योमि इत्यारभ्य सौधुप्रयदवन्मूः
 इति। अत एतदुक्ते प्रान्यकारस्य महान् संरमोलक्ष्य
 ते तथाचेह हेयतयेव तन्निर्णीतापि पुनरपि निर्णी
 यते कार्योन्नावः प्रयत्नायः इत्यत्र ततोस्माभि
 रितदूषणारम्भः दृष्ट इति ननुः कायः कार्योन्नाव
 दिः रूपदेहानिभालनदत्तकर्णैः। सोमतापि दुषि
 तेषु श्रुत्यन्त वादायमा दुषिता एव तुल्यन्यायित्वा
 दिति नाभ्याधिकमुक्तम्। तद्विदानीं पश्य तमेव
 ब्रूमहे ननु स स्पन्दारणं तत्त्वमेवमिति प्रान्यवन्न
 सम्यग्माणां प्रतिषेधने तस्य सर्वदा तु स्युत्ताप
 लब्धोक्तस्यस्य कायचिदप्युपलभ्यतायोगा
 त् तस्यैवगुडो विज्ञातावमेव न विज्ञातव्यम्

ननु तदुक्तं
 किं हि तन्मा

स्प.
 २३

इति । यद्यपि च समावेष्टा एतां द्युत्थितैर्भ्रमप्रकारैः
 रक्षणं समर्थं तद्यादिभिरसंवेद्यैः सन्धितं प्रमितुं सर्व
 नुस्यमानवच्छिन्न प्रकाशानन्दसैरिदं स्यात्तरुपमेव
 तत् यद्येदं ॥ तस्माच्च चार्थचिन्तासु न सावस्थानया शिवः ॥

इति अतोऽस्यानवच्छिन्न चमत्कार रूपस्य न जानुचित्त्वा
 र्थमाणत्वं मूलत्वं वा यस्तु यत्तत्त्वमितीह तच्छब्देना
 सा निर्देशः कृतः स । सा तज्ज्ञा मुक्तमात्मानं
 इति श्री प्रत्यभिज्ञाकारिकोक्तनीत्या विकल्पकल्पित
 स्यैव पारमार्थिक स्वरूपस्य । न प्रतिपद्यते इत्यने
 नैनेरुमाह अस्य तत्त्वस्य स्मर्यमाणत्वेन प्रतीतिरेका
 मीति ॥ १३ ॥ ननु यत्र स्थितमित्यादौ चिद्रूपस्यैव विश्व
 कार्यरूपता प्राहित्तमुक्तं तद्व्याप्तिव्यापितं कस्मिन्म
 भावात्मकं रूपं ते नैव गृहीतमिति कथमस्यान
 वच्छिन्न चमत्कार रूपममूर्कत्वमित्याशङ्क्यामाह
 अवस्थासुगलं चात्र कार्यकर्तृत्वं प्रादुर्भूतम् ॥

ननु तत्त्वतः
 पारमार्थिक

२४

कार्यतादायिणीतत्र कर्तृत्वं पुनरद्वयम् ॥२४॥

२५

कार्यतादायिणीतत्र कर्तृत्वं पुनरद्वयम् ॥२४॥

२६

तस्मात्कार्यतादायिणीतत्र कर्तृत्वं पुनरद्वयम् ॥२४॥

ननु कार्यतादायिणीतत्र कर्तृत्वं पुनरद्वयम् ॥२४॥

तस्मात्कार्यतादायिणीतत्र कर्तृत्वं पुनरद्वयम् ॥२४॥

यत्र कार्यतादायिणीतत्र कर्तृत्वं पुनरद्वयम् ॥२४॥

तस्मात्कार्यतादायिणीतत्र कर्तृत्वं पुनरद्वयम् ॥२४॥

ननु कार्यतादायिणीतत्र कर्तृत्वं पुनरद्वयम् ॥२४॥

तस्मात्कार्यतादायिणीतत्र कर्तृत्वं पुनरद्वयम् ॥२४॥

यत्र कार्यतादायिणीतत्र कर्तृत्वं पुनरद्वयम् ॥२४॥

तस्मात्कार्यतादायिणीतत्र कर्तृत्वं पुनरद्वयम् ॥२४॥

ननु कार्यतादायिणीतत्र कर्तृत्वं पुनरद्वयम् ॥२४॥

तस्मात्कार्यतादायिणीतत्र कर्तृत्वं पुनरद्वयम् ॥२४॥

स्य
२४

नात्तु यद्दनीत्याभासं प्रसक्तमनः सारुपायनति
 रिज्ञानपि मुक्तरूपतिस्मिन्वदतिरिक्ता निवाभास
 यति । यावच्छु किंचिदभासयति तत्सर्वमाभास्य
 मानत्तायव वहिर्मुखेन रूपेण द्रष्टव्यमिदं विष्णु-
 स्यदनाभासं निमज्जनेनाहन्ता रूपतया वस्थानमात्र
 अतएवादि दहादिगीहकस्य यो वद्याणाः स एव
 भागवता सृज्यते संहियतव नत्त्वहन्ता प्रकाशात्मकं
 कर्तृरूपं तस्य दहाद्यावेष्टोपि भगवदकं रूपं लीनं ॥
 अतस्तत्र तयाः कार्यकर्तृत्वयामिदया कियता
 द्वायिणी कर्तृत्वं चित्सातत्र रूपं पुनरुदयं जग
 दुदयापापयोग्यं तस्य स्वभावादचलनात्
 चलनस्तु जगदुदयापापयोग्यं न कश्चिच्चका
 रमिति सूत्राद्यवस्थासोमयावस्थितचम
 कारं सारममूकमवतत्तमस्य भावसमाधिमिनि
 घत्ता मुमुक्षुदेवासाय कर्तृत्वं नित्यं लभामहे

नुविदपि प्रवृत्त्यादृशनात् सत्यं कार्यान्मुख इति
 यादि प्रणीतमवस्थायां प्रवृत्त्याः प्रयत्नः
 संसृष्टः सत्त्वं कार्यद्वारा परं लुप्यते विच्छिद्यते
 तस्मिन्नुपैव सति श्रुतं भावसमाध्यापहारिता
 तस्मात्तु मूला विलुप्तमिति मन्यते । यः पुनरन-
 गच्छेत्तत्त्वा प्रकाशरूपः स्वभावात् एव सर्व-
 त्वगुणस्यास्यदम् उपलक्षणं तैतत्सर्वकर्तृ-
 त्वस्य तस्य लोको न कदाचित्स्याद्वितीति न कदा-
 चिदपि सम्भावनीयान्यस्य तल्लोपमुपलब्धः
 कस्याप्यनुपलम्भात् । यदि सकृदपि दुपलभ्यते
 यथासावन्तमुपलब्धं न चेदुपलभ्यते तर्हि सा-
 ल्पयमाणासीति क्लेशनिश्चयः । अथ चान्यः
 कश्चित् लोपनोपलभ्यते पितृ सुखं प्रकाशत्वा-
 त्कृत्तु स्यात्तुः एवं चान्यस्यानुपलम्भनादि-
 त्वात्तत्कृतस्योपलम्भस्याभावादिना
 अथार्थसमाध्यापयथा धादिविच्छिद्यतल्लोप-

स्य.
 २५

五

सुख इति चिन्ता पूर्णहृत्तात्मकं सुखं प्रधानं यत्तु
 तियोज्यम् ॥ २६ ॥ एवमप्रबुद्धो बहिर्मुखः
 धारयुनिरोधे प्रादुर्गत्या ध्यात्मनोऽनुयायपक्षमप्य
 भावं निश्चिनुत इति प्रतिपन्नः सुप्रबुद्धा प्रबुद्ध
 यो रीत्यात्मोपलभसं निरूपयति ॥ २७ ॥
 तस्योपलब्धिः सततं निमग्नं च भिचारिणी ॥
 नित्यं स्यात्सु बुद्धस्य गृहायन्ते परस्य तु ॥ २८ ॥
 तस्य प्राकरिणिक सभावस्य योपलब्धिः प्रनक्त
 मदि नृः प्रनक्तः सा विधित युक्तव प्रभात्
 तस्य प्रबुद्धस्य प्रबुद्धता संस्कारेणापि प्रनक्तस्य
 सततं निमग्नं जागरः सम सौष्ठव मयेषु नित्य
 मिनि आदौ मध्येन च द्याभिचारिणी प्रनपा
 विदानी स्यादमत्योव सदा सौ प्रनक्तः सस
 भावतया स्फुरतीत्यर्थः परस्या प्रबुद्धस्य पुन
 नित्यं स्यात् सौचित संविद्य पाणा प्रनक्त
 प्रमदा बुद्ध भूषणा मनो च विन्यात्मक

१२०

स. १६

Digitized By eGangotri

प्रवृत्तः पश्यन्निमित्तं विद्यामः सदाचिन्ति विस्मृतः

विष्णु चतुर्थी मेलन यज्ञे चामुण्डा इति

त्रितयः भोजनविधिः प्राप्नुतेः प्राप्नुते

सु प्रहृष्टासु निप्रपद्येष्टासु दशमपलदितानां वि

भाग्यद्वयं यतिः ॥ पु. राज. ॥ १० ॥

ज्ञानाय स्वर्पिराया शक्त्या परमया पुनः॥

पदद्वयं विभुभाति तस्यैव सुचिन्मायशास्त्रम् ॥

सुप्रबुद्धस्य भूमिं ज्ञानं ज्ञाय स्वरूपया मध्यमपदे

ज्ञानाय धर्यजायास्तु स्वस्वरूपयव स्पन्दतत्वात्म

ना पराशक्त्या युक्ता विभुः प्रकृत्या स्वभावात्

जागरा सप्त रणे पददये भाति तत्र हि विश्वसते

सदाशिवश्च वत्साङ्गवत्पश्यति, तदन्यत्र तसि

पुनः नत यथान्य सिद्धयुक्तयारिति, त्रिपदा

यामिचारीणि इति प्रकारेण तुयस्या प्रसुतावान्

Digitized By eGangotri

०४ ॥ १०० ॥ ... हं ॥
तदुपलब्धं तस्यैव प्रजापतिः सप्तविंशतिस्तु
एवस्य भाति मंगलं नदी यथासाहित्योत्तमस्य
मि प्रायमेव ननु कस्तु वृत्तानुसारेण तद्वत्तु
चिन्मायः इत्यस्यां मुख्यं मत्तापमः लोके से
धुनिस्य मेहमयस्तु शिवयेद्युति जायते
प्रयोगेपि चिन्मयत्वात् एवमपि च प्रवृत्तानु
मसु मत्ताप इतः प्रभृति प्रयममि च यानो

आत्मा प्रवृत्तस्य प्रवृत्त ताये स्थिते सुषु
यीका कारेन चेतितस्तथा परीक्ष्यता सुषु
विमत्युतिपदं हिरवामः ॥ १८ ॥ यथैयं जा
गर्गति मध्यय प्रापि प्रवृत्तं न प्रतिबद्धति
तथापि यद्यति ॥

समस्तं हीनं हीनं इत्यस्य मन्त्रं सभुयान्
गुणादि स्थितं निश्चयः सामान्यं स्थितं सभुयान्
लक्ष्यात्मलाभः सततं स्युतस्या परिपयिनः ॥ १९ ॥
गुणः सततं स्युतस्या परिपयिनः ॥ १९ ॥

१९१
००

विभवभः तेमप्यतलवस्थिता इभिप्रेताः । यथोक्ते
श्रीसंस्तु न मायासंस्तु विन्यास ॥
अध्यापनमधुन रत्ने शकल विचिनायत
मध्या तमे विजानीया दुष्प्राप्तते द्यवस्थिताः ॥
इति तत्रादयो यथा कलादीनां द्योत्यनाजो
स्यन्तानां विशेष प्रसराणां तेषां ये निःशब्दास्त
ब्रुवण भुवन प्रसराः नीलसुखादि संविदश्च
तथायाग्ययक्षया विन्दुनादादयस्तसत्तुं तस्य
मुमुक्षुश्च कस्यचिद्विदोश्च मज्जनादुपरि यच्च
निःसंशयभावाद्वा दको न भवन्तीति निश्चयः
यतस्तं सामान्यस्य न्यमुक्तं रूपमाश्रित्य यत्र स्थि
तमित्यत्र निर्णीतं पूर्णं तत्त्वात्मकं तत्त्वमसि
पुनरुक्तं तन्मयाश्चेत्यर्थः तत्त्वमसि हि तत्त्व
साङ्गं येषु भावेषु यन्तु किं किं क्रिया च यथा तन्म
माया तन्मय त एव येषां संसिद्धास्तस्य इह
इति प्रत्यक्षं तत्त्वमसि चिद्विदोक्तिरप्यत्र

म्य.
२८

ज्ञानक्रिया मया प्रानि त्रितयतया श्रीमदादि
 यदे स्फुरित संकच प्रक वीत्सत्तर जसत्त
 शरीरं स्फुरति यत्तानि जचि च्छु नि स्फुरि मवत्तानि
 धिष्ठितमेव सर्वदा सर्व ज्ञान सुप्रबुद्ध भुवि दिवि
 शेष स्वप्नानुच्छिद्य नपि स्यान्त तत्त्व विप्रमय ॥२१॥
 यथा क त्वप्रबुद्धा न्बुध्यन्ते तत्त्वतिपाद यति ॥
 अथ बुद्धिपस्तेन स्वस्थिति स्थिति स्थिति ॥
 घातयानिदुस्तारे घोर संसार तर्जनि ॥२२॥
 अप्रबुद्धधियः प्रायः सर्वान् धर्म विजयत प्रमोक्षसी
 प्रमिद्यतमपि निज स्यान्त तत्त्व ज्ञेय तत्त्व सान्निभे
 लोकि का न्यायान् यथा मा भि सानि नैव मिलयेति
 नस्तत्त्वै पूजात्त पुण्य विप्रमय निः स्यात्तः सस्याः
 स्यान्त तत्त्व ज्ञान नैव सिद्धे तः स्यात्त ज्ञानेन नित्य
 तदुद्यमैकसासः दुःखेनो जायते समा दुःखि
 अथ च कामिनि सुखानुलब्ध विप्रमय ॥२३॥

* कलादि
 २०

५४
 २९

संस्मरण

धोरे दुःखमये संसारमार्गे पातयन्ति यथोक्तं श्री
मालिनी विजये ॥ विषयसुखसंलीनानां द्याः
पातयन्त्याणां नृणां दुःखाणां समाहितं द्योतयति पराः स्मृताः
इति तथाहि पूर्व प्रतिपादिता यथं स्पष्टं तत्त्वात्मा
परशक्तिः सर्व विश्वस्यान्तर्बहिश्च वर्मनात्संसार
वामाचारत्वाच्च वामेश्वरीशक्तिः तदुत्थापितानि
तु खचरी गात्ररी दिक्कं चारी भूचरी रूपाणि चत्वारि
रिदवता चकारि सुप्रबुद्धस्य परभूमि संचारीणि
अप्रबुद्धानां तु अधराधर सरणि प्रकाणि ।
तथाहि माणव सुप्रबुद्धस्य मते बाध गगन
चिरन्त्याः खचर्याः काल कलितत्वाभय सर्व कर्तु
न सर्वज्ञत्व पूर्णाद्य व्यापकत्वं प्रयाहेतवस्मात्ता
प्रबुद्धस्य शून्य प्रमाणं पर्य चारिण्यः कंचुनिरु
पतया स्थिताः काल कलितत्वं किंचित्कर्तृता किंचि
चिद्विज्ञाभिज्ञा निष्प्रमाहेतवः लोकिकं ननु
लज्जितासु संसृतासु सुप्रबुद्धस्य स्वात्माभय
मिषु चिरन्त्या गात्रयः सुप्रबुद्धस्य स्वात्माभय

A red wax seal featuring the letters 'R' and 'L' in a stylized font, with a small figure of a person standing between them.

उक्तवद्वयमानरूपस्य स्यन्दतत्त्वस्य विविक्तये विमर्शना
 यः सततमुद्युक्तः सः समाध्यायेत्प्रमाणे येन निमित्तमुक्ता उपपन्न
 इति गीतेश्वरस्य स्यात्तत्त्वमेकानिमुक्तस्वरूपनिभातन
 प्रमाणसः समाध्यायेन जीगद्यवस्थितार्थस्थितसर्वविज
 मांस्वीयं प्रकृत्यत्मा स्वस्वभावाच्चिरेणाधिगच्छति
 तस्याः स्वस्यां प्रकृत्या आतारः समाध्यायेन मोक्षोन्म
 ज्जगिः सुनमुद्युक्तः नित्योदितसमाध्यायेन साधनान्मु
 पबुद्धी जीवन्मुक्तो भवतीत्यर्थः ॥ अथास्योद्यु
 क्तस्य तत्त्वतया लक्षणवशेनादित्यानायासतु
 न्यसकलव्यजिदस्य मयीमुनिरुतासु यास्तव
 स्यात्तु स्यन्दनिधानमुनिमुद्रितमभिप्रायसु
 मालेत्ता एताः प्रथममुद्योगस्य विषया इत्युपरमुपाह ॥
 अतिवृद्धः प्रहृष्टो वा किं करामीति वामुपाह ॥
 धावन्वायत्पदगश्चुत्तत्र स्यन्दः प्रतिसिद्धिः ॥ २२ ॥
 सर्वत्र तावदुपायमार्गं समस्तैरवृत्तिः प्रामिपुव
 मेकांगीभवति यो गिनः एतास्तत्त्वकथा

सा.
 ३.

नमो भगवते वासुदेवाय ॥ १ ॥

यव स्यात्सु खरसति एव समसाम्पदं निद्वयमेषां
पु यदि स्थितं तत्तु विविक्तं सतसु युक्तां भू
दित्यन्तर्भुवी भवति यागिनस्तस्य मीहितमवि
रोव लमेति अयागिनस्तस्य मूलापेक्षितं तस्य
नया हि समनना विहितदासलो यदा तस्य बुद्ध
पूनाम्भस्य स्थितिस्तथा चना कर्षसादा प्रथमत्
मवाग्निमेषत्संजिहीर्षा देवता बलं दत्तं भुवी भव
पूम चक्राति बुद्धः । चिरप्रार्थिता प्रिया मयि
दनं नृ दार्पणं देव तन्मम मेवे नमज्जित्युगीभिला
मय देवता वपु विवागसिन्धु धारत्समस्त करण
चक्रः ग्रहणावा बलवत्तत्तस्यि चक्रं सर्वतो
वर्णितं वा तस्यि प्रीतिः किं देवता मयि नि
कल्पयन्तु मया धारादि सत्तमनि मयि धारिषु
नीपा सकलं लभन्ति विकसत्तमस्य सविन्नरा
समन्तीकृतं तन्नि प्रसन्नं सत्तमस्य सत्तम

सं.
३२

सतः साध्यान्तर्न घनमनुभूतपूर्वं स्वरूपं मां विमु
प्रेषिष्यति तदवश्यं महं करिष्ये बहिर्मुखता हिला
तत्परा एव भाविष्यामि इति संकल्प्य निश्चिन्ता
यामात्रं कांथाद्यवस्थां सनुभूतचरी चिदानन्द
धना स्यन्द्यात्मिका मवस्थां मवलम्ब्या प्राथम्येना
भिसंघाय तिष्ठति प्रामितविकल्पगतिमवि
कल्पामवस्थां मविचलत्वेन भजते यो योगी
तदीयां तामवस्थां समाश्रित्य चन्द्रसूर्यौ श्रयानः
प्राणसोभावपि हृदयभूमौ मिलित्वा युगाप्येव
सौख्यसुखानि ब्रह्मनाड्या मध्यमार्गिणोदनिर्गम्य
नास्तमिताः प्राण्यतः कथं ब्रह्माण्डलिङ्गाणां
गोचरं हित्वा ब्रह्मविलाधिष्वष्ट ब्रह्माधिष्ठित
मण्डलं मुक्त्वा ऊर्ध्वकवाटनीं दहत्यामिन्त्यन्ता
तत्काले लङ्घित दहत्यामिन्त्यन्तं प्रकरोम
लीलावृत्तरूपी प्राणिभास्वरं यस्मात्समजा
हास्यामि निःप्रेषिष्यामि मरुतयस्मरीमाकीर्ष्य
प्राप्तेपि यः शिथिलप्रयत्नतया शिवीकरोति

सं
३२

मया मं पंरुतं इति मया मना उच्यते यथा मया
 द्यात्मना गुणादि स्युः निःसृज्य न द्यामाहेतुः
 तत्रात् तस्यैव स्यात् इति चेत् तदा तस्यैव स्यात्
 तत्रात् सधुमयद्वयवति सधुमयन च सधुमय
 तत्रात् तस्यैव स्यात् इति चेत् तदा तस्यैव स्यात्
 पुपलान्तिन तत्रात् सधुमय सधुमयवत यः शुन्या
 भूमिमेवाति विष्टति सधुमय समानमिष्टति
 ससभाते मरु इत्युच्यते। यथोक्तं श्रीभट्टकलद्वय
 आस्थानमिष्टिका मवस्था इत्युच्यते ॥
 इति । इति च योगिनः ।
 सस्य ससभावाभिष्टाति न सम्यक् इति स
 सस्यदिना मुह्यमानो यदुद्धो निरुद्धः स्यात्
 इति यस्तु तत्रापि प्रयत्नं धारवा दुष्टं नृत्तम
 कदात् दाणमपि न शिथिली भवति सति प्रसा
 नमिष्टिकात् चिदाकाशमयत्त नैव वस्थितः
 प्रयत्नं प्रयत्नं सततं सततं द्यागविष्टि योगिन
 मविष्टिकात् इति चेत् तदा तस्यैव स्यात्
 इति चेत् तदा तस्यैव स्यात् इति चेत् तदा तस्यैव स्यात्
 सततं विष्टिकात् सततं सततं सततं सततं

पं
 २५

अथ द्वितीयो निःश्चयः

एवं यद्यपि निःश्चयने सत्संख्यात्मकं युक्त्युपपन्नं
 साभिज्ञानं निर्मीलन समाधि प्रत्यभिज्ञायं स्पन्द
 तत्त्व प्रतिपाद्यं यथा सततं तत्संख्य समासादने
 न संप्रवृत्तता प्राक्सूचिता भवति तथा इदानीं
 तस्यैव वैश्यात्म्या मुर्मीलन समाधि प्रत्यभि
 ज्ञायं युक्तिनापि निर्णयं सर्वत्र चिदभेद प्रकाश
 नं समासादयिष्यामः। इमे द्वितीयो निःश्चयः
 तदा क्रमा इत्यादिना शिव सदावदायिनी
 इत्यन्तेन श्लोक सप्तकेन निरूपयति तत्र
 श्रुतांशुभेदेन द्विधा सत्र श्रुतांशुभेदेन द्विधा
 तत्त एवात्यन्तं तन्मयं तत्रैव विश्राम्यति इति श्लो
 कद्वयेनाक्रमः। अश्रुद्वयमपि तन्मयमक इत्य
 परा श्लोकद्वयेनाभिहितम्। तत्संख्य निमित्त
 र्वा जीवन्मुक्तः इति श्लोकैर्नाक्रमः। एतन्मयस
 मासादने नैव साधकानां स्वयं इव सति सिद्धिः

: ॐ : नि ॐ ॐ ॐ

इति श्लोकद्वयेनाभिहितमिति संक्षेपः अथ गुरो

द्याख्यायते यद्युक्तम् ॥

यत्र स्थितमिदं सर्वं नाय यस्मात्प्रनिगतम् ॥

इति । तत्र श्रुत्वा तावन्मन्त्रादिरूपं तद्यथा तत्
एकवैत्यं तद्वलनैव प्रकाशमानं तत्रैव विश्वा

म्याति तत्प्रथमनिःशून्यं परिधितद्वृष्टं

प्रःसरं निरूपयति ॥

तस्याद्यमबलमन्त्राः सर्वज्ञबलपूर्णसिनः

प्रवृत्तेन धिकाराय करणनीव देहिनाम् ॥ १ ॥

त्रै तद्वै संश्लेष्यते प्रान्तरूपा निरुक्तनाः

मन्त्राधकचित्तेन तेजैः शिवधामिनाः ॥ २ ॥

तत्त्वसामान्यसन्मकं बलं पाणारूपं वीर्यमाकथ्य

मन्त्रेण श्लाघ्यमवया अवष्टुभ्य भगवन्नाननशोम

यायास्यो मन्त्राः सर्वज्ञबलेन सर्वज्ञत्वादि स

मर्थेन श्लाघ्यमना जन्ममाणा अधिकाराय
देहिना प्रवृत्तेन सृष्टि संहारतिराधानानुग्रहा

११

१२

ॐ
६६

46/62

दि कुर्वन्नीत्यर्थः सर्वज्ञाष्टाभावप्रधानः सर्वक
 तृत्वाद्युपलक्षयति । यद्यदिहिनां कुर्यान्नुपपत्ति
 तदितदृष्टं तद्वत्सिमावस्थ विषयप्रेकाणाद्यो प्रव
 त्तमे इति दृष्टान्तः तथा निरञ्जनः दृष्टावा
 त्वात्त्वानिवृत्ताधिकारमलाः प्रान्तविशिष्ट
 वाचकमिस्वरूपा सत्रैव स्थानात्मके बले सम्य
 गभेदापत्त्या प्रकटिता पुनरावृत्त्या लीयन्ते
 ४२१३ मिथ्याकारमलान्मुच्यन्ते वाराधकचित्तेन
 उपासकलोक संवेदनेन सह यथाकाम
 अनुगृह्यानुसंधातं याताः यद्यमलाभेयम्
 इति मतम् तत्र एवेति सादृश्येन विस्
 र्वासात्तत्रैव लीयन्ते तेनैव मन्त्रमन्त्रेश्वरादयः
 मिथ्यापारमार्थिकसुखसुखधूमः सुभावा
 ः प्रविश्यन्ते येषामेतेषां सामान्यसुखसुखाद्
 ह्यर्थकानुकारप्रसक्तं मन्त्रमन्त्रानुकारक्या
 दैवानुल्लेखिमिति कुर्यादिति सर्वज्ञातिष्ठ

सं
 ३४

समिः? उच्यते यस्मै सरो माया प्राक्या प्ररीरुण
नि भद्रमायानि निर्मिमीते विद्या प्राक्या त्वाका
प्रीय उविचित्र वाचक परामर्श प्ररीरुण ज्ञान
वाचकस्य मायापदेपि ॥

द्योत्यमित्याद्यावसा नामरुतयातिरेकिया ॥

यरेण एतानि सत्मेव भासते न विदुः ज्ञाना ॥

इति प्राक्या भित्ता कारिका टीकाया वित्त्य द

नोर्ना प्ररीर पुन्य प्रकादिव द्योत्य संकोचकानाम

स्तीति युक्तमेवैषां सर्वज्ञत्वादि एतश्च

भद्रत्वेकरसेभाते

इति श्री प्रक्या भित्ता कारिका टीकाया वित्त्य द

मितम् । एवं विद्यापदावस्थितं सृष्ट्यादिकथं

नन्ना भट्टारकाद्यैश्चैव तद्वाच्यं यथा

इदं हि मादियुक्तं नाममायार्थात्मीनां करणानि पाः

सर्वमन्त्रास्तस्मिन् तत्त्वैरुपैक्यं कृत्वा कस्यापि

प्राणीकस्तेन निर्विघ्नं आचार्यादीनामेव सम्बन्धि

पश्यन्ति अर्चयन्ति तेषां तस्मात्तत्र विवादः ॥ इति
 श्रीप्रत्यभिज्ञायां कात्यायन ॥ भट्टश्रीवर्मननायकम् ॥
 अलिङ्ग्य सन्देहस्य सन्देहस्य सन्देहस्य सन्देहस्य
 न स्यात्तत्र सन्देहस्य सन्देहस्य सन्देहस्य सन्देहस्य
 इति कस्यापि तत्र सन्देहस्य सन्देहस्य सन्देहस्य सन्देहस्य
 चानासमुदायपुत्राणि ॥ पुत्रान् पुत्रान् पुत्रान् पुत्रान्
 प्रधानश्च निर्दिष्टः ॥ १५५ ॥ १५६ ॥ १५७ ॥ १५८ ॥
 प्रमातृमिति मिति मिति मिति मिति मिति मिति मिति मिति
 विहारि इह हेतुः ॥ सन्देहस्य सन्देहस्य सन्देहस्य सन्देहस्य
 निवृत्तविवृत्तः ॥ विवृत्तविवृत्तः विवृत्तविवृत्तः विवृत्तविवृत्तः
 नयेन पुनरीक्ष्यत इति जातु चिकित्सा विवृत्तः
 इति तान्मगमिमात्रं किं नान्यं सन्देहस्य सन्देहस्य
 तायां जगतिः सन्देहस्य सन्देहस्य सन्देहस्य सन्देहस्य
 जीवस्य यत्तत्र जीवस्य यत्तत्र जीवस्य यत्तत्र जीवस्य
 तायां सन्देहस्य सन्देहस्य सन्देहस्य सन्देहस्य
 इति सन्देहस्य सन्देहस्य सन्देहस्य सन्देहस्य

स्प.
 ५३६

श्रि

युलभा यस्य कस्यचिदेवा यस्मिन्मज्जन्मने भवति
मोखिल जगत्कोडात्तन पश्यन निज सविदुन्मय
निमेषाभ्या भजन सहरसु ॥

मया वप्यः वायमा निरन्ययुक्ता उपासतां
इति स्थित्या सतत समाविष्टा महायोगी जीवन्नेव
आणादिमानपि वित्तानागिनिदग्गाशिषवश्च

नोयेहउतेउस्मिन् एवजीवन्नेव सुदृढः पुक्त एव
ननुकिचिद्विद्वन्मेतज्जुगंनसायःनहन्नेन

इयं ध्यानवसिष्ठोदितः विष्णुः पुराणप्रवचने भुक्तिः
इष्टपूजानु शास्त्रात्ममाद्य सुदृढोत्पद्यसत् एवेति

इयमेवमहाविभायतिः साधकाद्यैर्यदीना
मभाधृष्टातिहेतुः इतिपूजाकक्षयेनाहगां क

अयमवाद्यस्तस्य धर्मयस्यध्यायिचतसिः
तदात्मतासमायजिरेकतः साधकस्य रा
इयमवाद्यस्तस्य धर्मयस्यध्यायिचतसिः
इयमवाद्यस्तस्य धर्मयस्यध्यायिचतसिः

स्प. ३०/६

इह शिवो भूतोऽपि विद्यते इति यदुच्यते तस्यैव
ध्यायनं प्रवृत्तं संवदन् तस्याति भसावस्थानिया
शिवः इति प्रतिपादितं शिवसमावस्य ध्यायस्य
अन्यस्य वा कस्याचित्तत्तिमिदं हतो मन्त्रे यत्
विशेषस्य असमवोच्यः पुरुषो भावः या साधकस्य
ध्यातुं चायादः ।

तस्माच्छुद्धीति विज्ञातुं सर्वस्य भवति ॥

[illegible]

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ इत्यनेन सहजमन्य भगवत्संवेष्टेण स यश्चादुयादि धः
पुण्यपापानि नैव गृहीतानि यद्युच्यते आत्मा सात्वत्य
योगोऽस्य मन्त्रादिवत् सत्कृतं सत्तत्त्व विवसरु
वन्मत्स्यरूपमनुदितेनात्मना तान् नतु
छिद्रादि तादि सूत्रेण मन्त्रादि श्रुत्या नाविद्युः
निःशब्दम् ॥ अथ नान्यथा न परमं यदम् ॥
सुमन्त्रादिसंज्ञा नान्यथा न परमं यदम् ॥ योजनिको यथ
मयमव ॥ अथात्मनो ननु ग्रहः इममिव समापत्ति
विद्यानाचायः ॥ गिद्यात्मानं शिवं योजयन्माया
या भवतीत्यर्थः इयं संप्रधाय सिद्धिं पुण्यकृत्तः
गिद्यात्मनः सद्यभावस्य पारमार्थिकं सत्तत्त्वम्
द्यायेना निर्वर्णादाया यथाक्त्वम् ॥
एवं यावेत्यतत्त्वं तस्य निर्वर्णादायेना
द्विष्टा भवत्यसन्निगद्या तिलाज्या हतिवर्जिता ॥
इति ॥ ह्रीं श्रीं द्यादाय द्यादाय नमः ॥ मन्त्रादिसंज्ञा
यनाप्रवृत्तिं इत्युक्तं यदायैव द्यादाय नमः ॥
सुमन्त्रादिसंज्ञा नान्यथा न परमं यदम् ॥ योजनिको यथ
मयमव ॥ अथात्मनो ननु ग्रहः इममिव समापत्ति
विद्यानाचायः ॥ गिद्यात्मानं शिवं योजयन्माया
या भवतीत्यर्थः इयं संप्रधाय सिद्धिं पुण्यकृत्तः
गिद्यात्मनः सद्यभावस्य पारमार्थिकं सत्तत्त्वम्
द्यायेना निर्वर्णादाया यथाक्त्वम् ॥
एवं यावेत्यतत्त्वं तस्य निर्वर्णादायेना
द्विष्टा भवत्यसन्निगद्या तिलाज्या हतिवर्जिता ॥
इति ॥ ह्रीं श्रीं द्यादाय द्यादाय नमः ॥ मन्त्रादिसंज्ञा
यनाप्रवृत्तिं इत्युक्तं यदायैव द्यादाय नमः ॥

पान ०२/६०

ॐ

॥ ज्ञानः निर्विकलः ॥

[illegible]

121

ब्रह्मनिर्भूता
नामीश्वरी

सां
नि.
४१

पूर्वकं निरुद्धं निजिज्ञासितार्थं ह्यसिद्धिं भवतां
 दिशति ॥ ७५ ॥
 यथा ह्यर्थोऽस्फुटो दृष्टुः सावधानि चेतसि
 भयः स्फुटतया भाति सबलाद्याभाविनः ॥ ७६ ॥
 तस्यायमर्थोऽयं यथा ॥ ७७ ॥
 तत्तस्याल्लभ्यमानं च ॥ ७८ ॥
 निश्चयः इत्युक्तं ॥ ७९ ॥
 यथा ह्यर्थोऽस्फुटो दृष्टुः भयः ॥ ८० ॥
 यथा ह्यर्थोऽस्फुटो दृष्टुः भयः ॥ ८१ ॥
 यथा ह्यर्थोऽस्फुटो दृष्टुः भयः ॥ ८२ ॥
 यथा ह्यर्थोऽस्फुटो दृष्टुः भयः ॥ ८३ ॥
 यथा ह्यर्थोऽस्फुटो दृष्टुः भयः ॥ ८४ ॥
 यथा ह्यर्थोऽस्फुटो दृष्टुः भयः ॥ ८५ ॥
 यथा ह्यर्थोऽस्फुटो दृष्टुः भयः ॥ ८६ ॥
 यथा ह्यर्थोऽस्फुटो दृष्टुः भयः ॥ ८७ ॥
 यथा ह्यर्थोऽस्फुटो दृष्टुः भयः ॥ ८८ ॥
 यथा ह्यर्थोऽस्फुटो दृष्टुः भयः ॥ ८९ ॥
 यथा ह्यर्थोऽस्फुटो दृष्टुः भयः ॥ ९० ॥

४
 ५

२
 ३

४
 ५

२७५, ६०५

परासंवित्र भूमा भव के पाना मास्यं
 ततश्च दृष्ट्यानिः अथा दृष्ट्या ममानिनः पुसा
 सो हव दायो सो विनापि का परसंविद्य विरतिप
 नतश्चिदानन्दधन सुसुखा प्रतिभिजानात्स
 तिरुक्तो न स्यात्तिस्रः । तदज्ञानं प्रदणायस्य मा
 णासुदये सो न्म परुषा चायेत्तु न कृतमदिसि
 ज्ञानिरस्तवित्मने हलायदकमकुतहत्यामने
 दित्यर्थः । अन्यभावे च कस्यचिद्भावे च याथा
 दि सन्नायाव स्यात्तपि यथा यथा धर्माणां पुत्राणां
 नो तया तया हस्त इव तस्य मानस्य कालि
 कापयम सुसुर्यं दृष्ट्या मने एव च दृष्ट्या
 स्थितस्यापि सर्वदा ज्ञान्यभावे च कस्यचिद्भावे च
 विभूतिः सुधात्त परमयोगिन्या मदासि सखि
 बालदारकान् पर्यागि विद्वान्मातृहीन
 त्वकचुककमयमो विजसि मन्त्रमिव मन्त्रान्
 प्रजयाः । एषा मन्त्रमिव हतेन मन्त्रेण
 कञ्चुकसे निबद्धः ॥

४० २६ ८

सं.
४३

इति मितमिदं भिलाषां योगिनः समावेशम्
स रसनं च विध्यति वलीपलितं दिव्यं धिजयो
भवतीत्यपि भव्यानि न प्रतियोगितामिति ॥
अथ योयमुन्मेषः सविस्वरूपः तमुपलभ्य
काङ्क्षामाह ॥

एकदिनां कस्यैतः शरीरदयः कति

१९

उन्मेषः सविस्वरूपः तमुपलभ्य

भावेन नित्यं चिन्ते कृत्वा तन्मयं ब्रजेतु

तदुत्पत्त्या भावनं चिक सत्ताति भविनी ॥

इति नीतिः सकलं साक्षात् सिद्धं लभ्यते विप्रस

निधुन विचारं निमग्नं चिन्ताया प्रसक्तं च

यथासीदृशं योगिना यत इति तदकारिता प्र

कस्यापि साक्षात् सिद्धं तन्मयं निमीलनात्

टिति युक्तं साक्षात् सिद्धं तन्मयं निमीलनात्

तन्मयं साक्षात् सिद्धं तन्मयं निमीलनात्

ॐ
५४

[illegible]

मोक्षहेतुः साक्षात् प्रकाशात् न च शक्तिरव्यक्ता
विशेषात् न च योऽन्यत्वे सति तस्यैव प्रकाशे
पि प्रकाशानंते ज्ञः स स रक्तः प्रोक्तो मोक्षहेतुः
सिद्धिः क्षामिकत्वेन साध्यतविसृष्टासायनमिदं
भूत तावत्सज्जो व प्रदत्तं वतीतेति हः ॥ ३ ॥

ते समाधातुपसंगाद्युत्थानि विद्युराः ॥ इति
एवमुक्तेष्वनिभालनाद्युक्तस्यापि तद्वर्तिमानि
नो योगिने विन्युनादादयः क्षामिकभूवन्तीत्युक्तम् ॥ ४ ॥
इदं नीमने न्यायात्मनि सुभवि रस्य पमावतां
निमज्जयति तस्य कृतमपि यत्पमावता
लभ्यते इत्याह ॥
इदं सत्यं सतीत्या न्यायाद्यावति मुक्तिः ॥
तस्मादिदं न्यायान् स्वयमेवावभास्यते ॥
साक्षात्समावृत्तिरपि तस्य कृतं इति हः ॥ ५ ॥
इदं विमोक्षो ज्ञानमेवेन स्युरति तस्यैव स्वतः
साक्षात्प्राप्त्या कृतं धारादि शिवान्तर्गतं न भाव

181

षोडशः कष्टपीडः यतः शिवात्मकमेव विश्वमुक्त
 मित्तमङ्कः सम्पूर्णं पणोश्च स रूपं निर्णेतुमिच्छ
 १२३॥ पुनश्च सप्तमस्य पुनश्च सप्तमस्य भोग्यताम्
 कलाविलुप्तविभावोपतिः सम्पूर्णपुः समृतः ॥ २३ ॥

इह ययं प्रकाशात्मा स्वसभावः पुनश्च उक्तः प्रसो
 यवस्थितः कोन्यव विश्वकारणमीश्वरः ॥
 सृष्टिं स्थितिं च संहारं तिष्ठानमनुग्रहम् ॥
 इति श्रीसच्चिदानन्दसहस्रनामस्तोत्रे नवमोऽध्यायः
 सकलसर्वविधद्वन्द्वकारः सत्त्वः स्यात्तत्त्वलि
 तेऽप्यस्यैवैकमेव दोष्यते स्वातन्त्र्यापत्ति
 रेवास्य संनतत्वं पूर्णहन्तापुः परा मन्त्रोदी
 मद्भिः सत्त्वो स्फुरन्मोर्मिः सारं हृदयं भैरवीदिव
 शिर्वी इत्यादिभिर्मन्त्रैः सकारः तत्र तत्र
 निरुच्यते । पूर्णहन्तैव ब्रह्मा नृनराणां हन्ता
 शक्तिः संपुटीकाश्वीकृता विज्ञानसर्वम्
 भट्टारिकात्मनः स्वस्वीकृतान्तात्त्विक
 चक्रेण च चक्रे सफारमस्यैव शक्तिः

सं.
 ४६

द्वितीयाकारान्नः कृतनिःशेषसर्गप्रलयादिपरम्परा
 गद्यक्रमविमर्षरूपैव नित्योदितानुप्रसृत्य
 महामन्त्रमयी सर्वजीविताणां परावाक्यस्यैव
 भगवत इयद्विष्णुवैचित्र्यचलनामिव स्वात्म
 निप्रययन्ती स्पन्दते इत्यर्थानुगमात् स्पन्द
 इति इहोच्यते । एवं चेयद्विष्णुशक्तिरवचि
 तपराणक्तिमुद्राया स्वात्मनः स्वरूपमोप
 न्वकीडया स्वात्मभिन्ना विवाङ्मणिकया निर्मा
 सन भगवान् यावच्च कर्षति तावच्चैकोकाभिना
 म्पुष्पा तदीया विमर्शप्रतिरिष्णुतं प्रणिमय
 न्निविशति रूपतया स्थिता शिवशक्तिमय
 स्वात्मकस्त्रीजिह्वाभिभेदेन स्थिता भूत्वा वर्गभे
 देन तत्कलाभिदेन च नक्षत्राद्यप्युच्यते
 मुद्रायास्तद्विमर्शसारैश्चोरघोरघोरैः
 संविशति यत्कलाभिभेदेन च नक्षत्राद्यप्युच्यते
 यथा ज्ञानं श्रीमालिनीविजयानरे ॥ ३४

यासा प्राप्तिर्जगद्भातुः कथिता समवायिनी।
 इष्टुं तस्य सादेवी सिद्धेः प्रतिययते॥
 सैकापि सत्यनेकत्वं यथागच्छति तच्छृणु॥
 एवमेतदिति ज्ञेयं नान्यथेति सुनिश्चितम्॥
 ज्ञापयन्त्री जगत्त्र ज्ञानप्राप्तिर्निगद्यते।
 एवं भवतिदं सर्वमिति कार्ये नमुरवीयदा॥
 जाता तदेव तदसु कर्षयन् क्रियोच्यते।
 सर्वमेवादि रूपापि पुनर्भेदे न नताम॥
 अर्थायाधिवर्णयति चित्तं सति विवक्ष्यती।
 तत्र तावत्समापन्ना मातृभावं विभियते॥
 द्विधा च नवधा चैव पञ्चाण्ड्या च मालिनी।
 बीजं योन्यां वा कौटुम्बिकादि धातुजं सुरात्मिकाः॥
 वादयश्च स्मृता यो न नवधा वर्गभेदतः॥
 यद्यपि गुणविभेदेन प्रातः किरणं ज्वलति॥
 बीजमत्र प्रिवः प्राप्तिर्योनिरित्यभिधीयते।
 वर्गाष्टकमिति ज्ञेयं मया ग्राह्यं मनुकमात्रम्॥
 तदेव प्राप्तिभेदेन मातृश्रवणं विवाचकम्॥

सं.
 नि.
 ४७

पाताथमिदं भिन्नाद्यं तत्संस्थानं विममने ॥
 रुद्राणां वाचकत्वेन कल्पितं परमाधुना
 तद्यदेवचणुकीनां तत्संस्थानं मनुष्यामात्रं
 इत्यादि तद्यथा
 विषयेष्वेव संलीनानेयाऽध्यः पातयन्त्याहन्
 रुद्राण्यः समालिङ्ग्य द्योतयितुं प्रसिद्धताः
 मिश्रकर्मफलासक्तिं पूर्वजमर्थमिति याः
 मुक्तिमार्गानिरोधिन्यस्ताः स्युर्ध्वः पराधमः ॥
 पूर्ववज्जन्तुः जास्य शिवधामफलप्रदाः ॥
 यः प्रवर्धितास्तज्ज्वा रधाराः शिवपूजितयः ॥
 एवं शब्दराशेः समुत्थिता वर्गिनवकरूपो यो
 ब्रह्मण्यदि देवतावर्गः शिवसहितस्तस्य भोग्य
 तां प्राण्यतां गतः सन् स एव पुंकरात्मा सुभावः
 पापः स्यात्तः अगमिषु तयाज्ञः । ननु कथं भोक्ता
 महेश्वर इमावस्थां प्राप्नोति इत्याहङ्गाणान्त्ये
 विपुषणाद्वारेण हेतुमाह कलाविलुप्तविभव
 इति कल्पयति बहिः क्षिपति धारिमित्येन

पातस्य

नपदिच्छिन्नमीति कला साक्षात् प्राप्तिः तस्याविवर्तनम्
 विमलश्रीः समाजस्या राक्षितैश्चर्मः स्थितः इति
 तस्मिन् समस्त कलाया विमलित्वत्वेनोपपन्नत्वा
 तमना कश्चुकेतु विलुप्तविभवः स्यादिति मया त
 कालादिदमं भवत्वेन भोयता तु कथमसौ
 शक्तिवर्गस्यागतः इत्यत्रैतदेवान्नरम् ॥ कला
 भिरकृष्यति वर्णं पृथिकाभिर्वाह्यादिभि
 त्तराभिराकाशविषातभूतामश्व आभालिनी
 विजयो नयेव तारुण्यामैः कलाभिरकारादिकलाः
 विलुप्तविभवः संकुचितोस्मि अपह्लास्मि कर
 मणि किमिदमुपादय इदं जहामि इत्या
 दिभिर्विचित्रैर्विकल्पकाविकल्पकं प्रतियतिस्त
 दमकान्तरनप्रविष्टं स्थितं सद्यः प्रत्यनुवेक
 कथयिता हर्ष शोकादि रतिरति मेनीयमानस्त
 क्षणमपि स्वरूपस्थितिमलम्बयेत्तत्र अत्र
 सावुक्तं सुखः शक्तिवर्गो भुञ्ज्यमानः संपुष्टः
 कलया आर्यान्ममैवास्मिन्नविभुसविभुसि

सं.
 ४८

[illegible]

281

五

॥
४२

मथमसंकेतगुह्यं न ह्येतन्निरुद्धमहा
 त्मकविमर्शप्रुन्यतात् स्यात्तद्वदुभयस्य
 सुत्रिकान्तमसर्वस्य स्वानुभवश्चिह्नः ॥ १५ ॥

श्लोकत्रयोक्तमर्थमुपसंहरन्नियतः प्रमेयस्य
 सामान्यं सान्धतत्त्वमिदं प्रागुक्तमनुबध्
 न् तत्प्रत्यक्षमिताना प्रत्यभिज्ञानमयो बन्धमो
 द्यौ इति लक्षयति ॥

126

सैयं प्रियात्मिकाशक्तिः शिवस्य परावर्तिनी
 बन्धयित्री समारास्था ज्ञातासिद्धयुपादिका ॥ १६ ॥
 सतिश्लेषत्रयनिर्णीतत्वात् दयमिति प्रमेयस्य
 र्यन्तेन रूपात् स्फुरन्ती सत्त्वभावतत्त्वस्य चिदा
 त्मनः शिवस्य समन्विता सत्त्वतत्त्वानि
 का धराभारिकैव विश्ववैविन्यावस्थिति
 कारिणात् प्रियाशक्तिः प्राङ्निर्णीतदृशा शिव
 एव गृहीतव्यं भूमिरेव समाना प्राणपुण्यवृत्त
 रसमं कर्तव्यमनहन्ताविप्रुषा पवित्रा

सं.
 नि.
 ५०

1291

2

सर्वपापानां भवेत्तन्नाथ न ह भवति नित्यं नि
हितः ॥ वसुधैव कुटुम्बकम् ॥ भवति भवति
सर्वलोकांस्तथा ॥ २ ॥

सुखं भवति सुखं भवति सुखं भवति सुखं भवति
हेतुना ते हेतुना लभ्यते सुखं भवति सुखं भवति
पांकर सुखापदं शमारं ॥ लानलादवाप्य
प्रकाशं विमलात्पुष्पं हृदयमेव विश्रान्तः

प्रवृत्तिं कुरु प्रवृत्तिं कुरु प्रवृत्तिं कुरु प्रवृत्तिं कुरु
येन ह्यनभिहितः स्यात्तदा येन प्रवृत्तिं कुरु
ज्ञानधनस्य तस्य समितः श्रीवसुधैव कुटुम्बकम्
यानां स्यात्तदा येन प्रवृत्तिं कुरु प्रवृत्तिं कुरु
काश्चिन्नियमं कुरु कुरु कुरु कुरु कुरु कुरु
सुखादवाप्य सुखादवाप्य सुखादवाप्य सुखादवाप्य

॥ श्रीवसुधैव कुटुम्बकम् ॥ श्रीवसुधैव कुटुम्बकम्
सुखादवाप्य सुखादवाप्य सुखादवाप्य सुखादवाप्य
सुखादवाप्य सुखादवाप्य सुखादवाप्य सुखादवाप्य

चतुर्थो निष्पत्तः समाप्तः

सं.
नि.
५३

Yashwanth Jelli
11/11/2020

ਸਾਧ ਮੁਖ

۵۱
دکتر سید

[illegible]

इयद्विप्रसंगस्य प्रसरकरिणकासौ विजयते॥
परः संवित्संपद्ये लसदसमसौ स्थायतनभूः॥ धा॥

सम्पूराश्च

Digitized By eGangotri

पुस्तक संरक्षण विभाग
पुस्तक संरक्षण विभाग

